

Силабус курсу

«Лікарські рослини»

ступінь вищої освіти – бакалавр
освітньо-професійна програма «Агрономія»

Кількість кредитів: 5
Мова викладання: українська

Керівник курсу

викладач Грохольська Тетяна Миколаївна

Контактна інформація

hrokholskat@gmail, +380683301652

Опис дисципліни

Метою викладання курсу «Лікарські рослини» є формування знань про лікарські рослини, їх біологічні особливості, та вміння знаходити та визначати їх за морфологічними ознаками в природі, освоїти сучасну прогресивну та екологічно безпечну технологію їх вирощування, освоїти сучасні технології вирощування лікарських рослин, визначати періоди їх раціональної заготівлі, умови сушіння, використання та зберігання.

Структура курсу

Години (лекц./ практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	Тема 1. Стан розвитку і ресурсна база лікарських рослин України.	Ознайомитись з ресурсною базою лікарських рослин України. Малопоширеними лікарськими рослинами які занесені до "Червоної Книги". Лікарськими рослинами Лісостепу, Карпат, Південного Степу і Криму. Використанням лікарських рослин в фармакопеї України.	
2/2	Тема 2. Біологічно активні речовини лікарських рослин	Знати визначення термінів «лікарська рослина», «лікарська рослинна сировина», «біологічно активні речовини». Азотисті речовини лікарських рослин: вміст, біологічна дія. Вуглеводи, органічні кислоти. Глікозиди, гіркоти, таніди.	
2/2	Тема 3 Історія відкриття біологічно активних сполук лікарських рослин.	Ознайомитись з історією використання лікарської сировини в стародавньому світі і середньовіччі. Досягненнями європейських дослідників лікарської сировини в 18-19 ст. Значенням мікроелементів та інших біологічно активних речовин для здоров'я людини.	
2/2	Тема 4. Біологічні особливості лікарських рослин. Вимоги лікарських рослин до умов біоценозу.	Освоїти біологічні особливості дикорослих лікарських рослин. Ареали зростання найпоширеніших лікарських рослин. Основні агротехнічні умови для вирощування їх в культурі. Вибір ділянки і ґрунту.	Поточне опитування
2/2	Тема 5. Шкідники і хвороби лікарських рослин	Вивчити поширення і шкідливість хвороб лікарських рослин. Безпечні засоби захисту живого від шкідників і хвороб. Рослини – ліки для рослин. Біопрепарати як засоби захисту рослин. Приваблювання тварин-ентомофагів. Використання явища аллопатії при захисті рослин. Шкідники лікарських рослин при вирощування у відкритому ґрунті та заходи захисту. Шкідники сировини та насіння лікарських рослин при зберіганні та заходи захисту.	
2/2	Тема 6. Особливості агротехніки вирощування лікарських рослин	Розуміти рентабельність лікарських культур. Особливості заготівлі лікарської сировини. Агротехніка вирощування лікарських рослин. Сівозміни. Підготовка ґрунту. Особливості сівби і догляду за рослинами.	

2/2	Тема 7. Технологія приготування лікарських засобів рослинного походження.	Знати терміни та визначення. Настої та відвари. Співвідношення кількості сировини і екстрагенту. Температурний режим і тривалість процесу екстрагування. Хімічний склад речовин і гістологічна будова лікарської рослинної сировини (ЛРС). Несумісні поєднання в лікарських формах з рослинної сировини
4/4	Тема 8. Технологія вирощування ромашки, календули лікарської і м'яти перцевої	Освоїти про господарське значення, екологічні особливості, технологію вирощування ромашки, календули лікарської і м'яти перцевої.
4/4	Тема 9. Особливості технології вирощування валеріани, шавлії, лаванди і меліси лікарської	Знати господарське значення, екологічні особливості, технологію вирощування валеріани, шавлії, лаванди і меліси лікарської
4/4	Тема 10. Технологія вирощування льону звичайного (довгунець), розмарину лікарського, гірчиці сарептської	Ознайомитись з господарським значенням, екологічними особливостями, технологією вирощування льону звичайного (довгунець), розмарину лікарського, гірчиці сарептської
4/4	Тема 11. Особливості технології вирощування звіробою звичайного і женьшеню	Освоїти господарське значення, екологічні особливості, технологію вирощування звіробою звичайного і женьшеню
4/4	Тема 12. Технологія вирощування кропу запашного і фенхелю звичайного	Знати господарське значення, екологічні особливості, технологію вирощування кропу запашного і фенхелю звичайного
4/4	Тема 13. Лікувальні властивості плодових і ягідних культур .	Ознайомитись із застосування черешні і вишні з лікувальною метою причинами протипоказання. Особливостями використання бузини чорної, барбариса та горобини, яблуні, груші, айви. Застосуванням персика і абрикоса, сливи та дерену. Особливостями застосування горіха волоського Використанням малини і ожини, суниці лісової з лікувальною метою. З причинами протипоказань застосування цих плодових культур для лікування.
4/4	Тема 14. Лікувальні властивості овочевих культур	Знати про застосування картоплі, використання буряка, моркви та петрушки з лікувальною метою. Використання різних видів капуст і редьки та застосування ревеню з лікувальною метою. Застосування у лікувальною метою часнику і цибулі. Використання кропу та інших зеленних культур з лікувальною метою. Протипоказання для споживання овочевих культур, як лікарської сировини.

Рекомендовані джерела інформації

1. Аннамухаммедова О.О., Аннамухаммедов А. О. Лікарські рослини: навч. посібник [для студентів вищ. навч. закл.] Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 202 с.
2. Бензель Л.В., Грицик А.Р., Олійник Т.П. Лікарські рослини у повсякденному харчуванні: Пряно-ароматичні рослини. Львів: Літературна агенція „Піраміда”, 2004
3. Гарбарець Н.М.. Гарбарець М.О Словник наукових і народних назв лікарських рослин України: довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 80 с.
4. Гулько Р.М. Словник лікарських рослин світової медицини. Львів: Ліга-Прес, 2005. 506 с.
5. Зузук Б.М. Зузук Л.Б. Ресурсознавство лікарських рослин. Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. 144 с.
6. Ластухін Ю.О. Хімія природних органічних сполук: Навч. посібник. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2005. 560с.

7. Лупак О. М., Антоняк Г. Л. Екологічний аспект вирощування рослин *Matricaria recutita* L. у Західній Україні. *Agrology*. 2020. Vol. 3. Iss. 2. P. 85–90.
8. Лупак О. М., Ковальчук Г. Я., Антоняк Г. Л. Порівняльний аналіз інтегральної антиоксидантної активності суцвіть рослин *Calendula officinalis* L., вирощених в умовах Передкарпаття за дії біостимуляторів росту. *Біоресурси і природокористування*. 2018. Т. 10, № 1–2. (9). С. 58–63. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bio/article/view/10282>.
9. Марчишин С. Лікарські рослини Тернопільщини. Навчальна книга-Богдан. 2007. 312с.
10. Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне та ресурсне значення). К.: Фітосоціоцентр, 2005. 324 с.
11. Мінарченко В.М. Махиня Л.М. П. Середа П.І. Медична ботаніка. Підручник. Видавництво Медицина. 2009. 328с.
12. Мінарченко В.М. Ресурсознавство. Лікарські рослини. Навчальний посібник К.: Фітосоціоцентр, 2015. 215 с.
13. Мінарченко В.М., Дудченко Л.Г., Гарник Т.П., Шураєва Т.К. Правові основи використання та охорони природних рослинних ресурсів України. *Фітотерапія в Україні*. 2000. № 1. С. 45-47.
14. Мінарченко В.М., Тимченко І.А. Атлас лікарських рослин України (хронологія, ресурси та охорона). К.: Фітосоціоцентр, 2002. 172с.
15. Орач Д.А., Орач О.Д. Рослини дарують здоров'я: Фітотерапевтичний енциклопедичний довідник. За ред. К.В. Форманчука. Львів: Аверс, 2007. 568 с.
16. Падалко Т. О. Бахмат М.І. Урожайність ромашки лікарської в умовах Правобережного Лісостепу. *Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції: збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції. (м. Кам'янець-Подільський, 20 – 21 березня 2019 р.)*. Тернопіль: Крок, 2019. Ч. 1. С. 62 – 64.
17. Пішак В.П. Степанчук В.В. Медична ботаніка. Анатомія рослин з практикумом: Навч.-метод. посібник. За ред. чл.-кор. АПН України, проф. В.П. Пішака. Чернівці: Медуніверситет, 2007. С. 7–38.
18. Ресурсознавство лікарських рослин / В.С. Кисличенко, Л.В. Ленчик, О.М. Новосел, В.Ю. Кузнєцова, І.Г. Гур'єва, Н.Є. Бурда, С.І. Степанова, А.І. Попик, О.А. Кисличенко, Г.С. Тартинська, І.С. Бурлака, К.С. Мусієнко: навч. посіб. Х. НФаУ «Золоті сторінки», 2015. 136 с
19. Сафонов М. М. Повний атлас лікарських рослин. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 384 с.
20. Сербін А.Г. Сіра Л.М., Слободянюк Т.О. Фармацевтична ботаніка: підручник. Під ред. Л.М. Сірої. Вінниця: Нова книга, 2007. С. 16–33.
21. Ушкаренко В. О., Шепель А. В., Чабан В. О., Приймак В. В. Вплив добрив, обробітку ґрунту, строків та способів посіву на урожайність шавлії мускатної в зрошувальних умовах південного степу України. *Наукові доповіді НУБІП України*. 2020. Вип. 2 (84). *Агрономія*. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Dopovidi/article/view/14025/12220> (дата доступу: 08.01.2021)
22. Фармакогнозія: базовий підруч. для студ. вищ. фармац. навч. закл. (фармац. фтів) IV рівня акредитації / В.С. Кисличенко, І.О. Журавель, С.М. Марчишин та ін. ; за ред. В.С. Кисличенко. Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. 736 с.
23. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради В.П. Черних. К.: “МОРІОН”, 2005. 848 с.
24. Цілющі бур'янисті рослини: використання в медицині і ветеринарії: Навчальний посібник / І.Д. Примак, Н.Д. Садовська, Г.Б. Попович, М.П. Косолап, С.М. Левандовська, В.В. Скиба, О.Б. Панченко, Л.В. Богатир, В.М. Караульна, Н. М. Федорук, Ю.В. Федорук, І.А. Покотило, І.А. Панченко, В.С. Хахула, О.І. Селезньова; за ред. І.Д. Примака. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 232с.
25. Чабан В. О., Ушкаренко В. О. Наукове обґрунтування вирощування шавлії мускатної в умовах краплинного зрошення південного степу України: монографія. Херсон: ХДМА, 2021. 147 с.

26. Шувар А. М., Дзюбайло А. Г. Продуктивність сортів льону-довгунцю за впливу рістрегулюючих препаратів та комплексних мікродобрив в умовах зміни клімату. Луб'яні та технічні культури. 2020. Вип. 8(13). С.15-22.
27. Шувар А. Продуктивність льону-довгунцю в насінневих посівах залежно від біологічних особливостей сорту та строків збирання. Вісник Львівського НАУ: агрономія. 2019. № 23. С.77-81.
28. Якубенко Б.Є., Біленко В.Г., Лікар О.Я., Лушпа В.І. Лікарські рослини: технологія вирощування та використання. Ліра-К.2021.654с.
29. Lupak O. Biochemical indices of prooxidant-antioxidant processes in *Calendula officinalis* L., grown under the influence of growth biostimulants». Scientific Journal of Polonia University. 2019. Vol. 34. No. 3. P. 113–119.
30. Lupak O., Klepach H., Antonyak H. Marigold (*Calendula officinalis* L.) and its components as a source of biologically active substances. Ecology and human health. Edited by Andrzej Krynski, Georges Kamto Tebug, Svitlana Voloshanska. Czestochowa: Educator, 2018. P. 65–76.
31. Padalko T. O. Energy evaluation of aspects of research of agrotechnology of chamomile. Magyar Tudományos Journal. Budapest, Hungary, 2021. Vol. 50 (1). P. 3 – 6
32. Padalko T. O. Evaluation of the innovative aspect of agrotechnologies on yield and quality of raw materials (*Matricaria chamomilla* L.) according to the state pharmacopoeia. International periodic scientific journal «Modern engineering and 15 innovative technologies». Germany, 2020. Vol. 14. No. 01. P. 105 – 109
33. Padalko T. O. The duration of the growing season and phases of growth and development of chamomile plants depending on the variety, sowing date and seeding rate. Modern science: problems and innovations: Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference Stockholm, Sweden. (Stockholm, 28 – 30 June 2020.). SSPG Publish, Stockholm, Sweden, 2020. P. 26 – 30.
34. Shuvar A. Formation of the flax agrocenosis within the organic production in the forest and steppe zone of Western region. Part of monograph : Sustainable development foothill and mountainous regions: agriculture, crop production, 16 plantbreeding and seed production, feed production, animal husbandry, economy / under the general editorship of the candidate of economic sciences, associate professor Stasiv O. F. LAP LAMBERT Academic Publishing. 2020. P. 103-129.
35. Бібліотека ім. Л. Каніщенка ЗУНУ URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/component/search/?s>
36. Бібліотечно-інформаційні ресурси книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки ЗУНУ, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України.
37. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
38. Законодавство України URL:
39. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
40. Український біологічний URL: <http://www.biology.org.ua/>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедайннів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.
- **Політика щодо відвідування:** За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінювання здійснюється шляхом усного опитування не рідше як один раз на два заняття. Оцінка визначається із середне арифметичне з отриманих оцінок за перший змістовий модуль.	Виконання модульного завдання, яке складається із двох теоретичне питань та 10 тестів за змістом навчального модуля.	Оцінювання здійснюється шляхом усного опитування не рідше як один раз на два заняття. Оцінка визначається із середне арифметичне з отриманих оцінок за другий змістовий модуль.	Виконання модульного завдання, яке складається із двох теоретичне питань та 10 тестів за змістом навчального модуля.	Оцінка за виконання завдання	Оцінка за написання реферату темою	1. Тестові завдання (10 тестів по 5 балів за тест) – макс. 50 балів. 2. Завдання. 1 – макс. 25 балів. 3. Завдання. 1 – макс. 25 балів

Шкала оцінювання

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом